

Ett magisterexamensarbete sprunget ur en fascination för skuggor.
Av Jessica Hansson, elev vid Institutionen för Inredningsarkitektur
och Möbeldesign. Konstfack VT 2009.

Innehåll

Förnimmelse	3
2004-2009	4
Orientering	5
Förlorat mervärde	5
Vilja	6
Poetiskt förhållningssätt	6
Valfrihet	7
Livlina	8
Skåp	9
Slutkommentar	11
Handledare och examinator	12

Förnimmelse

Samma gata, samma promenad, samma blick, men i ögonvrån skymtar något nytt. En förnimmelse av en alldeles stilla rörelse, en förvrängd form som vänder sig bort från sin like.

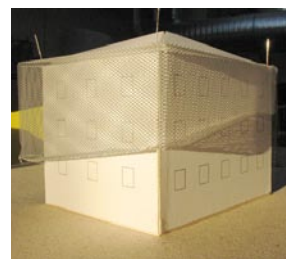
Jag fascineras av den immateriella förlängningen av objekt och möbler som kommunicerar med ytor och rum runtomkring. Nämligen skuggan och då speciellt slagskuggan.

Föremål spås ut i det närliggande, skalan förvrängs, formen förvrids. Skuggan kan vara skarp och suddig. Ljuskällan / livskällan ger liv åt den udda tvillingen, placeringen bestämmer form och skärpa. Skuggan på golv och vägg suger tag i rummet, förblir platt men intresserar mig. Lager på lager av skuggor ger ett djup i bilden och där de korsas uppstår kontrast och tredimensionalitet.

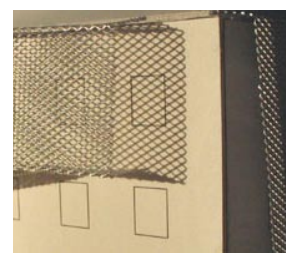
Skuggan ger upphov till fantasier kring vad denna förlängning av ett föremål har för tankar och syfte. Är den det statiska föremålets inre tankar, en ande? Projicerandes på en yta, visas dess önskan att sträcka på sig och lusten att utforska det närliggande? En slagskugga kan nå långt. Trots att den lever inom snäva ramar och har ett begränsat rörelsemönster kan den ta sig in i andra rum, in i andra hus, nå förbi och se runt hörn, bildligt och bokstavligen träffa andra föremål och människor. Slagskuggan är av en nyfiken natur helt enkelt.

Möbelmässan 2009.
Uppgift: Möbler för trädgård av svenska träd.
Liten träsoffa inspirerad av äppellåda

Kurs: Färg ljus rum VT 2008.
Undersökning av skuggors beteende mot icke plana ytor.

Kurs: Analysis & Concrete HT 2007.
Tillbyggnad Gelbe House,
utanpåliggande rampsystem

2004-2009

I många av mina tidigare projekt under min tid på Konstfack har skuggor varit en egenskap som jag tagit hänsyn till, utvecklat, lagt till som lekfullt element m.m. Denna "röda tråd" var något jag uppmärksammade i starten av mitt masterprojekt och jag förstod att det skulle vara ett lustfyllt och spännande ämne att ägna mig helt åt. Att det varit en återkommande kvalitet, ibland endast i periferin av projekt, gav mig en trygghet i att jag i och med valet av utgångspunkt jobbar med ett ämne som ligger mig nära och är värdefullt för mig.

Orientering

En klar, svindlande stjärnhimmel är en ovanlig syn idag. Ljusföroreningar lägger en hinna för våra ögon och vår synskärpa försämras. På samma sätt lider våra inomhusmiljöer av en konkurrens i överdriven ljussättning i de flesta offentliga miljöer som även sprider sig ut på gator och torg. Konsekvenserna blir att skuggor uteblir och världen blir fattigare, osäkrare och svårare att läsa av. Skuggan hjälper oss att orientera i rum och miljöer. Radier, vinklar och materialets struktur och uppbyggnad noteras vi ovetandes med hjälp av skuggbildningen. Beroende på hur skuggor faller så förtydligar de ytorna på och kring objekt och människor och det i sin tur skapar ett landskap lättare att läsa av, något som vi gör omedvetet.

Förlorat mervärde

Idag upplever jag att vi försakar skuggan och dess kvaliteter. Offentliga rum förses med ett allmänljus som "dödar" skuggor och därmed rumsliga upplevelser. I byggprocesser rationaliserar vi bort rumsliga element såsom omsorgsfullt hantverk kring fönster och dörrfoder. Skugglister och ytor med struktur anses idag ge ett oroligt intryck i bostäder. Förlorat är det hantverk som hjälper ljuset att ledas sakta in rummet, som mjukar upp mötet mellan ljus och mörker. Detaljer som ger känsla av omtanke och detaljer som "spelar" med ljuset.

Skuggorna ges inget utrymme vilket innebär att objekt, möbler och människor m.m. inte ges möjlighet till fullt uttryck. Skuggor berikar föremål, gör dem mer intressant. Skuggor kan förstärka en form genom att visa dess konturer. Men de kan också lura ögat, ge en illusion och falsk/felaktig uppfattning av ett föremål. Möjligheten finns att manipulera skuggorna med hjälp av ljussättning men också genom att bygga upp ett objekt genom olika lager och vinklar.

Hur kan man påvisa skuggans mervärde och ge den en inte så fullt underordnad roll? Jag vill skapa något som berikas av skuggan och som blir mer fullkomligt tack vare sina skuggor.

Vilja

I allt bor en skugga. En skugga jag vill likställa med en skatt. Den kan vara dold beroende på det omgivande ljuset eller avsaknaden av ljus men den finns där som en inneboende karaktär.

Jag vill lyfta fram skuggan och låta den göra sig påmind hos människor i allmänhet.

Väcka nyfikenhet och upptäcktslusta. Att ge människor ökad förståelse för och få dem att se kvaliteter i skuggor. Låta mitt resultat bli en kommentar de ljusförorenade miljöer vi har och påvisa saker man kan göra om man tar hänsyn till skuggan. "Belysa" slagskuggan.

Jag vill få uppmärksamma flanerare att lägga märke till skuggan och dess mervärde.

Poetiskt förhållningssätt

Som det kanske anas tidigare i rapporten så utgår jag mycket från mig själv och mina fantasier. Jag försöker vara saklig där det behövs men i övrigt kommer jag att ha ett poetiskt och filosofiskt förhållningssätt till skuggan och projektet.

Jag har jagat material och ting som ger vackra skuggor. Varierade former och ljuskällor har jag undersökt bara för att komma fram till att vackrast är det enkla och det mest oplanerade. Vad gäller ljus så vill jag inte använda mig av en specifik typ utan jag ser gärna till det redan befintliga runtomkring oss. Det går inte att ljussätta med teaterbelysning i mina studier när det jag vill är att mitt projekt ska nå en bred publik i ett mer vardagligt sammanhang.

Att använda material med spännande perforeringar (vilket många har tyckt vara självklart för att uppnå god skuggeffekt) är att utgå från materialet och inte från min tolkning av skuggans möjligheter. I det här projektet vill jag att skuggan gör bilden, inte de ljusa prickarna.

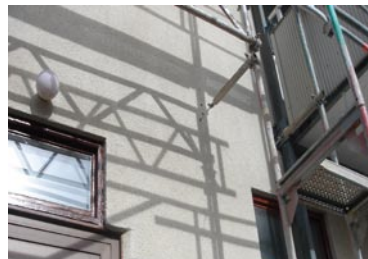
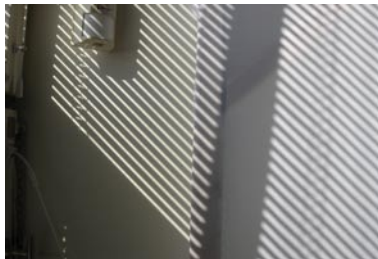
Valfrihet

Jag är en samlare av skuggor. Skuggformationer gör mig glad och vardagslycklig. Jag vet vart jag kan hitta vackra mönster soliga dagar eller månkla nätter. Genom bussens fönster på väg till Konstfack ser jag grafiska bilder av träd på murarna som sluter sig runt Skogkyrkogården och fantastiska linjespel på husfasader täckta av byggnadsställningar i Örby. Jag kan göra små depåstopp och fylla på med lite energi på flera ställen i Stockholm.

Min minnesbank av skuggor har till absolut störst del solen som sin källa till liv och det är då ofrånkomligt mest skuggor från objekt utomhus. Då masterprojektet löper mellan november och mars så insåg jag problematiken i att göra skuggstudier utomhus med tanke osäkerheten kring antalet soltimmar. I mitt kandidatexamensprojekt arbetade jag med utomhusmiljö så även det var en anledning till att jag i detta projekt valde att ta klivet in och förhålla mig till inomhusmiljön.

När jag väl valt att förhålla mig till det inre rummet så bestämde jag mig för att jobba med rumsliga objekt framför att jobba med rummet. Mitt skäl till det var att min nyfikenhet ligger i relationen mellan objekt och dess skugga snarare än rummet kring även om skuggornas möjligheter att skapa egna rumsligheter naturligtvis också är fascinerande. Dessutom är ju min förhoppning att slutresultatet ska få fler människor att se mervärdet i skuggan och då finner jag det lättare att föra en diskussion kring ett objekt som många kan relatera till än ett helt rum som blir mer av en installation.

Jag har också valt att jobba med verkliga ljuskällor och skissmodeller och inte göra mitt projekt i ett 3D-program som inte skulle skapa en realistisk bild av objekt, rum och dess relation med skuggan.

Livlina

Eftersom jag fann mitt ämne oerhört lustfyllt så formligen rann det ur mig projektidéer till en början. Det skulle gärna vara lekfullt och tydligt. Jag läste om hur solur fungerade och tekniska lösningar för interaktivitet för att projektet skulle kunna bli mer avancerat men många av mina idéer resulterade i användarvänliga möbler eller skulpturala föremål som betraktades mer som konst. Jag ville att skuggan skulle ta plats och bli tydligare. Låta skuggan träda fram och ta över, kamouflera sin ursprungliga värd till nästan osynlighet.

Jag förlorade mig lite i mitt projekt då jag ville för mycket. Jag fastnade i omöjliga projektidéer och sökandes efter ett resultat som skulle bli en Wow-faktor.

Det var längre in på vintern (kanske när allt inte är så muntert) som jag insåg att jag inte ville föra ett "högljutt", skojfriskt projekt. Som person är jag inget utav det och nu fanns det varken energi eller vilja att driva ett sådant projekt.

Jag läste en bok av den japanska författaren Junichirō Tanizaki, Till skuggornas lov, som försvarar den traditionella japanska estetiken och levnadssättet gentemot det västerländska, där han bl.a. hyllar den enkla mystiken skuggor och dunkel medför. Jag började tänka mer enkelt och lågmält, för även om jag vill sätta ljus på skuggan så vill jag inte vara övertydlig utan snarare ge en tyst känsla av något som man blir lycklig av att upptäcka.

Skåp

Då jag är en samlare av saker som inte tar fysisk plats så tog det lång tid innan jag förstod att det var ett skåp jag skulle göra. Skåp som står för förvaring, skydd och vårdande av minnen och saker m.m. Ett öppet skåp fyllt av skuggor. Låta mina skuggor komma till liv i en möbel placerad i ett vardagligt rum med flera ljuskällor som ger skuggorna liv. En möbel som tar upp det indirekta ljuset och ger det ytterligare ett ändamål i mitt skåp.

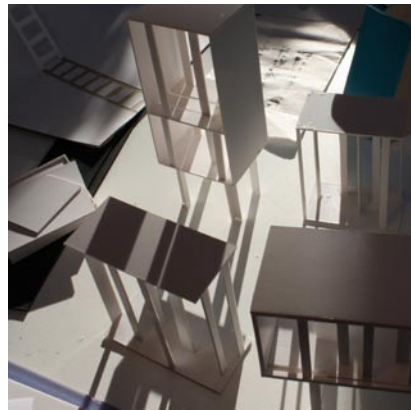
Skåpet saknar fram- och bakstycke vilket gör att ljus kan flöda rakt igenom och in från flera håll och som tjänar på att stå en bit från vägg eller mitt ute i rummet. I skåpet står ett antal smala ribbor oregelbundet utplacerade. Från ribborna slungas skuggor ut och fyller skåpet. Över- och understycket skapar tillsammans med sidostyckena en inramning som ger fokus på innehållet.

Skuggan bekymrar sig för det mesta inte om vilket material dess ursprung består av så därför är en tanke att låta skåpet ge intryck av att vara materiallöst d.v.s. inte ge ett direkt svar på vilket material som använts eftersom det är underordnat. På så sätt framträder skuggbilden kanske klarast.

Jag har också tankar på att använda mig av ett ganska tunt material eftersom skåpets konstruktion och gestaltning medger det. De fastsatta tunna ribborna håller skåpets topp och botten plana.

Nära mig ligger också att låta ett ljust vackert träslag påvisa ett omsorgsfullt hantverk och ett värdefullt projekt.

Att skåpet är ljust, gärna vitt är för att tydliggöra skuggorna och dess olika nyanser. Att låta skuggorna landa på vita ytor ger tydligare mönsterbild och ett vackert spel av skiftningar framstår klarare. De vita ytorna låter också ljuset slå på motstående ytor.

Skissmodeller skala 1:10

Gestaltningen av skåpet kommer sig av att jag är mest förtjust i horisontella och vertikala linjers skuggor. En annan inspiration är ett tidigare projekt med Jonas Bohlin där jag jobbade med att låta en tvådimensionell bild av en tallstam få ett tredimensionellt uttryck genom att jobba med platta ribbor med delar av fotot på som sedan ställdes framför varandra för att förstärka barkens olika lager.

Jag tycker att skåpet besitter en stor kvalitet och harmoni när det inte är fyllt med något men naturligtvis finns möjlighet att ställa in vackra glas, böcker, betydelsefulla samlingar m.m. Även mindre föremål med sladd får plats och sladden kan lätt ledas ut.

Processen pågår fortfarande med måttsättning, benutformning, val av material och slutgiltig gestaltning av skåpet. Kanske blir det flera skåp. Den fullskaliga prototyp jag hittills har gjort motsvarar ett sideboard storleks- och höjdmässigt. På en höjd runt 50 cm så når skenet från ljuskällor på olika höjd runtomkring in i skåpet och du får i bekväm sittande ställning god insyn i skåpet.

Modell i skala 1:1

Slutkommentar

Den danska författaren HC Andersen har skrivit en berättelse, Skuggan, om en man som ser sin skugga förlängas och nå över gatan in i en våning mitt emot. Av nyfikenhet släpper han sin skugga fri och ber denne att ta sig in i huset mitt emot och sedan komma tillbaka och berätta vad som föregås därinne. Skuggan kilar över gatan och upp längs husväggen och in genom balkongdörren. Mannens skugga kommer naturligtvis inte tillbaka utan börja leva sitt eget liv och mannen själv blir mer skugglik och mindre människa medan skuggan växer sig starkare och blir mer och mer människolik.

Jag insåg under projektets gång att skuggan inte ska vara överordnad sitt ursprungliga objekt. De ska ha en god relation till varandra och komplettera varandra väl och nå en fullkomlighet tillsammans. Kvar finns alltid möjligheten att jobba med manipulation av skuggor på ett roligt, skruvat sätt men i det här projektet hade jag ingen grund för det eftersom det var något värdefullt snarare än något komplext jag sökte (åtminstone efter halva projektiden).

Magisterexamensrapport
Jessica Hansson
Institutionen för Inredningsarkitektur och Möbeldesign
Konstfack VT 2009

Handledare och interna examinatorer: Jonas Bohlin och Karin Nyrén.
Extern examinator: Johannes Norlander.
Övriga bollplank förutom mina kära klasskamrater: Matti Klenell, Anna Odlinge, Lars Stensö